

Отримано: 12 січня 2020 року

Прорецензовано: 23 січня 2020 року

Прийнято до друку: 29 січня 2020 року

e-mail: litkovych@ukr.net

vita_stern1076@ukr.net

DOI: 10.25264/2519-2558-2020-9(77)-154-156

Літкович Ю. В., Стернічук В. Б. Лексична, граматична та стилістична редувантність англомовного тексту. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9(77). С. 154–156.

УДК: 811.111.81'373.47

Літкович Юлія Вікторівна,
кандидат філологічних наук
Луцький національний технічний університет
Стернічук Віта Богданівна,
кандидат філологічних наук
Луцький національний технічний університет

ЛЕКСИЧНА, ГРАМАТИЧНА ТА СТИЛІСТИЧНА РЕДУВАНТНІСТЬ АНГЛОМОВНОГО ТЕКСТУ

У статті досліджено лексичні, граматичні та стилістичні плеоназми у сучасному англомовному медійному дискурсі. Запропоновано визначення плеоназмів, зокрема їх типів лексичних, граматичних та стилістичних. Окреслено специфіку їх застосування у сучасному англомовному медіа-дискурсі. Доведено, що надлишковість у лексичних плеоназмах виражена за допомогою сполучення синонімів. Обґрунтовано, що граматичні плеоназми виникають за використання формотворчих суфіксів, префіксів та прислівників при творенні ступенів порівняння прикметників. Плеоназми в сучасному англомовному медіа-дискурсі використовуються для увиразнення висловлення та здійснення прагматичного впливу на адресата. плеоназм є самостійним виражальним засобом мови, який відрізняється не тільки від суміжних із ним стилістичних засобів вираження надлишковості в мовленні, але й від граматичних видів надлишковості.

Ключові слова: редувантність, плеоназм, сурядність, підрядність.

Yuliya V. Litkovych,
PhD in Germanic Languages
Lutsk National Technical University
Vita B. Sternichuk,
PhD in Germanic Languages
Lutsk National Technical University

LEXICAL, GRAMMATICAL AND STYLISTIC REDUNDANCY IN ENGLISH TEXT

Lexical, grammatical and stylistic pleonasm in contemporary English-language media discourse are analyzed in the article. The definition of pleonasm, especially their types is offered. It is outlined the peculiar features of their usage in contemporary English-language media discourse. It has been proved that the redundancy in lexical pleonasm is expressed by synonyms. It is substantiated that grammatical pleonasm arise due to suffixes, prefixes and adverbs when creating degrees of comparison of adjectives. Pleonasm in contemporary English-language media discourse are used to intensify the utterance and to influence pragmatically on the addressee. Pleonasm is an independent expressive means of language. As a permanent feature of a linguistic unit, it differs not only from the stylistic means of expressing redundancy in speech, but also from grammatical types of redundancy. The autonomy of pleonasm in a language is justified by their purpose to clarify, intensify and add different shades of the meaning of a word or any concept in order to accurately convey information to the addressee. These redundant phrases are understood as absolutely natural phenomenon in English. One of the reasons for the creation of pleonasm is insufficient transparency of one of the components and this component the word of foreign origin. Pleonasm is the result of rather complex processes of semantic development of components that are combined.

Key words: redundancy, pleonasm, coordination, subordination.

Постановка проблеми. Надлишковість засобів вираження – це складне та багатоаспектне явище, широко представлене як у системі мови, так і в мовленні. Закономірним розвитком вивчення надлишковості в мові є поворот у лінгвістичних дослідженнях від її трактування як нефункціонального явища до явища функціонального. Сьогодні вважається, що надлишковість реалізується мовцем за допомогою цілеспрямованого використання мовленнєвих прийомів і пов'язана з виконанням цілого ряду комунікативно необхідних мовленнєвих дій. У фокусі нашої розвідки плеоназми сучасного англомовного медійного дискурсу, що використовуються для увиразнення висловлення та здійснення прагматичного впливу на адресата.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх десятиліть надлишковість перебуває у фокусі уваги функціонально-зорієнтованих студій, зокрема стилістики, яка досліджує функціонування мови залежно від комунікативних установок у тій чи тій сфері спілкування (М. Н. Лапшина), та прагмалінгвістики, яка вивчає функціонування мови в різних ситуаціях спілкування (Т. А. Космеда). Усебічне вивчення засобів вираження надлишковості передбачає інтегрування функціонально-семантичного (А. В. Бондарко), структурного (М. П. Кочерган), системно-діяльнісного (Л. І. Ключко) та комунікативного (Ф. С. Бацевич) підходів.

Виклад основного матеріалу. Плеоназм проявляється в синонімічному дублюванні лексем (лексичний плеоназм: *VIP-person, PIN-number*), граматичних форм (граматичний плеоназм: *more easier, seldomly*) або частковій синонімії компонентів (стилістичний плеоназм: *beautiful and gorgeous, significant and important*) [2].

Лексичним плеоназмом є будь-яке сполучення близьких за значенням слів або синонімів з атрибутивно-означальними / адвербіальними відношеннями, побудоване на основі синтаксичного зв'язку підрядності, у якому зазвичай перший компонент виокремлює, уточнює або підсилює значення основного компонента сполучення, або усталене сполучення відносно

незалежних синонімічних лексем із комплементарними відношеннями, побудоване на основі синтаксичного зв'язку сурядності (див. табл. 1).

Таблиця 1

Відношення між компонентами лексичного плеоназму в сучасному англомовному медіа-дискурсі

Відношення між компонентами		
атрибутивно-означальні <i>honest truth</i>	адвербіальні <i>drop down</i>	комплементарні <i>each and every</i>

Атрибутивно-означальні відношення. Основною ознакою плеонастичного сполучення є не спосіб вираження й оформлення компонентів, що сполучаються, а їхня семантична взаємопов'язаність, тобто атрибутивно-означальні відношення. Якщо ці зв'язки відсутні, то об'єднання слів у словосполучення неможливе. Плеонастичне сполучення також підпадає під дію загального правила, коли перший компонент зазвичай є граматичним означенням другого, що несе основне номінативне навантаження, уточнює, підсилює, виокремлює. Наприклад, плеонастичне словосполучення з атрибутивно-означальними відношеннями між компонентами типу *honest truth* (дослівно 'правдива правда', 'чиста правда', 'щирісінька правда') є сполученням однакових за значенням слів. Ознака правдивості в значенні субстантивної (іменної, незалежної) лексеми *truth* ('правда') повторюється, підсилюється в тотожній за значенням лексемі *honest* ('правдивий, щирий'). Українські відповідники плеоназму *honest truth* також плеонастичні: 'чиста правда', 'щирісінька правда', де надлишковість, притаманна цьому словосполученню, не завжди відчувається, напр.: *Too many cliches and not enough honest truth in your article* (Marsden J.).

Атрибутивно-означальні відношення притаманні компонентам плеоназмів із різною частотою вживання: *pizza pie* – 'пиріг-піца', *brief cameo* – 'коротка епізодична роль', напр.: *I could really go for a fresh Chicago-style pizza pie* (Kindelsperger N.).

Обидва компоненти плеоназму *pizza pie* є самостійними лексемами з однаковою частотою вживання. Ширшою за своєю семантикою є лексема *pie* – 'пиріг, пиріжок, торт', другий компонент *pizza* має вужче значення – 'піца, відкритий пиріг'.

Два компоненти плеоназму *brief cameo* є самостійними лексемами з неоднаковою частотою вживання. Більш частотною є лексема *brief* – 'короткий, стислий'. Слово *cameo* ('яскрава епізодична роль') вживається значно рідше. У плеоназмі *pizza pie* два поєднані синоніми досить близькі за значенням, один компонент сприймається носіями мови як означуване, а другий – як означник.

Атрибутивно-означальні відношення притаманні плеонастичному сполученню *pair of twins*. Його компоненти є синонімами, кожен із яких може вживатися самостійно. Наприклад, *pair* означає 'two people who are standing or doing something together, or who have some type of connection with each other' [3] – 'пара, двоє'.

Лексеми *pair* та *twins* самостійно вживаються у значенні 'двоє', однак не є абсолютними синонімами. Незважаючи на це, *pair* у сполученні зі словом *twins* виступає як єдине поняття 'пара, двоє' та сприймається носіями мови як кількісний означник, що характеризує близнюків, напр.: *How a pair of twins redrew an iconic photograph with camera-like precision* (Steichen E.).

Адвербіальні відношення. У плеонастичному словосполученні *to drop down* – 'кратати, падати, спускатися, упускати' – обидва компоненти можуть самостійно вживатися в мові, де лексема *to drop* 'кратати, падати, упускати' має більш специфічне значення, конкретизує, виокремлює та уточнює узагальнене значення лексеми *down* – 'напряма вниз, спуск, падіння'.

Плеоназм із адвербіальними відношеннями *to lift up* ('піднімати, підніматися') утворюється з прислівника та дієслова, які мають тотожні значення 'вгору'. Обидва компоненти можуть вживатися самостійно. Так, дієслово *to lift* може функціонувати окремо та слугує засобом словотворення. Наприклад, від нього походять: *lifted* – 'піднятий'; *lifting* – 'підняття, підйом'; *lifter* – 'підйомник, пристрій для підйому'; *chairlift* – 'підйомник для гірськолижників'.

Комплементарні відношення. До лексичних плеоназмів зараховуємо не тільки сполучення з атрибутивно-означальними відношеннями, у яких залежний (зазвичай перший) компонент виокремлює, уточнює або підсилює значення основного компонента, а й поєднання відносно незалежних компонентів. Словосполучення з комплементарними відношеннями є усталеними виразами в англійській мові, напр.: *The steps involved in opening the emergency door confuse me each and every flight; pull this handle down, pull up and across with another handle, tilt the door clockwise to an angle of 37 degrees bottom-side up* (Corner S.).

Словосполучення *each and every* ('усякий і кожен'), *aid and abet* ('сприяти та допомагати') є плеоназмами, які поєднані сурядним зв'язком. Компоненти *each* та *every*, *aid* та *abet* є синонімами та разом утворюють плеонастичне усталене словосполучення, мають строго фіксоване положення один щодо одного й не допускають перестановки.

Надлишковість у лексичних плеоназмах виражена за допомогою сполучення: синонімів типу *tuna fish* ('тунець'); близьких за значенням слів типу *close proximity* ('безпосередня близькість'); синонімів у формі дериваційних антонімів типу *unsolved mystery* ('нерозгадана таємниця'); близьких за значенням слів, що стали фразеологізмами типу *nape of the neck* ('потилиця', досл. 'задня частина шиї'); та парних слів типу *pretty-and-pretty beauty* ('красуня').

Грамматичний плеоназм – це одно- або двокомпонентне сполучення, у якому граматичне значення дублюється за допомогою афікса або прислівника при утворенні ступенів порівняння прикметника. Грамматичні плеоназми в сучасному англомовному медіа-дискурсі свідчать про прагматичний вплив на аудиторію: апелятивний, експресивний, директивний, оцінний тощо [1, с. 31], наприклад: *First of all, my mother lost 70 pounds doing these things, but young people can implement these techniques much more easier, therefore they will lose weight faster than my mom did* (Whitfield N.).

Сполучення *more easier* є плеоназмом, адже компаратив прикметника *easy* дублюється двічі: за допомогою суфікса *-er* та прислівника *more*, який також є маркером компаративу.

Слово *irregardless* є плеоназмом, адже містить надлишковість. Префікс *ir-* означає 'not; without' [3], а суфікс *-less* означає 'without something' [3], що створює плеонастичність.

Слово *interconnected* є однокомпонентним плеоназмом, адже префікс *inter-* означає 'between or involving two or more different things, places, or people' [3] та дублює значення слова *connected* 'if two facts, events, people etc. are connected, there is some kind of relationship between them' [3].

Грамаптичні плеоназми виникають за використання формотворчих суфіксів, префіксів та прислівників при творенні ступенів порівняння прикметників (див. табл. 2). Плеонастичне вживання морфемної надлишковості характерне, переважно, спонтанному емоційному мовленню. В сучасному англійському медіа-дискурсі грамаптичні плеоназми використовуються з конкретною прагматичною метою привернути увагу адресата до повідомлюваного.

Таблиця 2

Утворення грамаптичних плеоназмів

Суфіксація	Префіксація	Додавання надлишкового прислівника в компаративні / суперлативі
<i>seldomly</i>	<i>interconnected</i>	<i>more easier</i>

До проявів морфемної надлишковості зараховуємо: подвійний компаратив / суперлатив, однокомпонентні плеоназми, в значенні яких є суперлатив, однокомпонентні плеоназми-деривати та однокомпонентні відносні прикметники-плеоназми.

Подвійний компаратив має форму типу *more better*, суперлатив – на зразок *the most simplest*, напр.: *The secret to the iced latte served at Go Get Em Tiger and G&B Coffee in Los Angeles, one of the bestest coffee drinks in the country: homemade almond-macadamia milk* (Strand O.).

У наведеному прикладі подвійний суперлатив *the bestest* є грамаптичним плеоназмом. Цей різновид надлишковості має історичне коріння [4, с. 504–505].

Розглянемо приклад однокомпонентного плеоназму, в значенні якого є суперлатив: *the chiefest*.

У значенні слова *chief* ('головний') уже є суперлатив 'the most important person' [3]. Використання цього слова в найвищому ступені порівняння *the chiefest* створює грамаптичну надлишковість – грамаптичний плеоназм.

Однокомпонентні плеоназми-деривати – це похідні слова, які утворилися за допомогою словотворчих афіксів та стали надлишковими, напр.: *seldomly*. До прислівника *seldom* ('рідко') автор додає прислівниковий суфікс *-ly*, створюючи плеоназм із прислівниковою надлишковістю, що дає змогу зарахувати його до грамаптичних плеоназмів. Наведемо ще один приклад однокомпонентного плеоназму-деривата, який утворився за допомогою префіксації: *to overexaggerate* є плеоназмом, де надлишковість створюється завдяки префіксу *over-* ('too much'), що додається до дієслова *to exaggerate* зі значенням 'значно перебільшувати'.

Відносні (релятивні) прикметники-плеоназми – це прикметники, які позначають незмінні ознаки предметів та вживаються в суперлативі. До їх числа зараховуємо такі прикметники, які не мають ступенів порівняння типу *the ironest*. Додавання до них суфікса вищого ступеня порівняння разом з іншими маркерами (означеним артиклем *the*, що вживається з прикметником у вищому ступені) створює грамаптичну надлишковість.

До релятивних прикметників належить прикметник *dead*, який є якісним (пор. **the ironest*), оскільки не має ступенів порівняння. Надлишковість створюється завдяки суперлативу *the deadeest*, що посилює значення слова *dead* ('мертвий – *наймертвіший').

Стилістичний плеоназм – це сполучення відносно незалежних синонімічних лексем із комплементарними відношеннями, побудоване на основі синтаксичного зв'язку сурядності, напр.: *You can be beautiful and gorgeous at any age, especially with a little help from these anti-aging products and tips* (Craig T.).

За допомогою дублювання синонімів *beautiful and gorgeous* ('гарний та прекрасний') у рекламі створюється емоційна напруженість висловлення з метою підсилення впливу реклами на аудиторію.

Словосполучення *significant and important* ('важливий та істотний') є плеоназмом, де надлишковість виправдана підкресленням важливості ефекту зборів.

Висновки та перспективи дослідження. Отже, плеоназм є самостійним виражальним засобом мови. Як постійна властивість мовної одиниці він відрізняється не тільки від суміжних із ним стилістичних засобів вираження надлишковості в мовленні, але й від грамаптичних видів надлишковості. Автономність плеоназмів у мові виправдана їх призначенням уточнювати, конкретизувати, доповнювати й підсилювати відтінок значення слова або якогось поняття з метою точного донесення інформації до адресата. Перспективним видається вивчення структурних типів плеоназмів в англійському медійному дискурсі з виділенням їх функцій.

Література:

1. Ефимов Л. П. Избыточность средств выражения в синтаксических конструкциях (на материале английского языка) : дис. ... кандидата филол. наук : спец. 10.02.04. Киев, 1989. 181 с.
2. Літкович Ю. В. Плеоназми в сучасному англійському медіа-дискурсі: структура, семантика, функції : дис. ... кандидата филол. наук : спец. 10.02.04. Київ, 2016. 255 с.
3. Longman Dictionary of Contemporary English (LDCE). URL : <http://www.ldoceonline.com> (дата звернення: 02.02.2020).
4. McKnight G. H. The evolution of the English language from Chaucer to the twenties century. New York : Dover, 1968. 590 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

5. Corner S. No flight emergencies today please. The Age. URL : <http://www.theage.com.au/it-pro/no-flight-emergencies-today-please-20111120-1np8y.html> (дата звернення: 03.02.2020).
6. Craig T. Snob Essentials Founder Tina Craig Reveals Her Comprehensive Beauty Regimen. The Age. URL : <http://dailymakeover.com/tina-craig-beauty-routine> (дата звернення: 21.01.2020).
7. Kindelsperger N. The Best Deep Dish Pizza in Chicago. URL : <http://www.seriousseats.com/2014/06/the-best-deep-dish-pizza-in-chicago.html> (дата звернення: 11.01.2020).
8. Marsden J. For good schools, forget the net, try the toilets. The Age. URL : <http://www.theage.com.au/it-pro/for-good-schools-forget-the-net-try-the-toilets-20100205-nik7.html> (дата звернення: 02.02.2020).
9. Steichen E. How a Pair of Twins Redrew an Iconic Photograph With Camera-Like Precision. The New York Times Magazine. URL : <http://www.nytimes.com/2014/08/17/magazine/how-a-pair-of-twins-redrew-an-iconic-photograph-with-camera-like-precision.html> (дата звернення: 10.02.2020).
10. Strand O. The Best Iced Latte in America? The New York Times. URL : http://www.nytimes.com/2014/06/11/dining/the-best-iced-latte-in-america.html?_r=0 (дата звернення: 03.02.2020).
11. Whitfield N. How to Lose Belly Fat For Teens – You're Young So it is So Easy. URL : <http://ezinearticles.com/?How-to-Lose-Belly-Fat-For-Teens---Youre-Young-So-it-is-So-Easy&id=1912098> (дата звернення: 04.02.2020).